

2016

**Procesuiranje teroristiških akata počinjenih 90-tih i
prava žrtava terorizma**

Documenta- Centar za suočavanje s prošlošću
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava- Osijek
Pravda, Bjelovar

Za sadržaj izvještaja isključivo su odgovorne organizacije izdavači te on ni na koji način ne predstavlja službene stavove donatora. Ovaj izvještaj je nastao u sklopu projekta 'Podrška strategiji razvoja pravosuđa u području ljudskih prava', uz financijsku podršku Fondova Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške za organizacije civilnoga društva, čiji je provoditelj za Republiku Hrvatsku Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva.

Siječanj 2016.

Organizacije civilnog društva se već godinama zalažu da se iznađe zadovoljavajuće zakonsko rješenje pitanja naknade štete za uništenu imovinu terorističkim aktima počinjenima u razdoblju 1991. – 1995. po, do danas, nepoznatim počiniteljima koji su postavljanjem eksplozivnih naprava ili paljenjem uništili ili oštetili velik broj objekata (obiteljskih kuća, vikend objekata, poslovnih prostora, gospodarskih objekata, tovilišta sa stokom, osobnih i teretnih vozila, poljoprivredne mehanizacije i dr.) hrvatskih građana u područjima na kojima se nisu odvijale ratne operacije. Organizacije civilnog društva *Documenta* – Centar za suočavanje s prošlošću Zagreb, Pravda Bjelovar, Građanski odbor za ljudska prava Zagreb, Centar za mir i nenasilje Osijek, SNV – Srpsko narodno vijeće Zagreb, Projekt građanski prava Sisak od donošenja zakona iz 2003., uputile su niz dopisa kojima su upozoravale da postojeća zakonska rješenja (Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija i Zakona o obnovi) kao i rezultati primjene istih kroz sudski i/ili upravni postupak za veći broj vlasnika nekretnina uništenih terorističkim činom nisu dali nikakve rezultate, točnije mnogima je uskraćen svaki vid naknade. Stoga su predložile donošenja novog pravnog okvira za ostvarenje zakonske mogućnosti za pravednu naknadu za imovinu uništenu i oštećenu aktom terorizama. Polazeći od osnovnih činjenica da u vrijeme rata i pravne nesigurnosti, samovoljno uništavanje objekata osoba krive nacionalnosti ili krivih političkih opredjeljenja do danas nije javno osuđeno, da vlasnici uništene imovine nisu dobili zadovoljavajuću ili ikakvu satisfakciju, da većina "rušitelja i minera" do danas nije procesuirana, smatramo da je krajnji rok da se navedeni problem riješi izmjenama zakona na zadovoljavajući način poštujući ljudska prava i temeljne slobode zajamčena Ustavom RH te brojnim međunarodnim konvencijama.

Kako do danas ne raspolažemo točnim brojkama miniranih/zapaljenih objekata na područjima RH van ratnih sukoba i pod potpunom jurisdikcijom redarstvenih vlasti države, brojčane podatke smo izvukli iz raspoloživ dopisa državnih tijela. Prema podacima iz izvještaja Državnog odvjetništva Republike Hrvatske (DORH) upućenom Ministarstvu pravosuđa, od 18.02.2010. o troškovima postupka otpisanim putem Odluke Vlade RH, možemo razlučiti broj postupak pokrenutih po čl. 180 ZOO, a koji nisu završili do brisanja te pravne osnove, kao i znatniju opterećenost pojedinih sudova takvim tužbama/postupcima. Tako je broj postupaka pokrenutih po čl. 180 bio **582 predmeta**. Od kojih se najveći broj predmeta vodio pred Općinskim sudom u Zagrebu, kao mjesno nadležnom sudu po sjedištu tužene – RH, dok po mjesnoj nadležnosti počinjenja štete/kaznenog djela terorizma najveći priliv predmeta bio je pred općinskim sudovima u Zadru, Karlovcu, Sisku, Šibeniku, Slavonskom Brodu, Osijeku, Gospiću, Splitu, Koprivnici, Velikoj Gorici, Bjelovaru.....Prema podacima iz godišnjih izvještaja DORH u periodu od 2004-2007. DORH je zaprimilo **532 zahtjeva** za naknadu materijalne štete prema odredbama ZOŠTA te ih prosljedilo nadležnom Ministarstvu. Najveći broj zahtjeva pristigao je tijekom 2003., kada je zakon i izglasan, ali na žalost kako izvještaj za tu godinu nije objavljen na stranicama DORH, to ne raspolažemo podacima za tu godinu. Iz navedenih brojki 1114 osoba je zatražilo naknadu štete prouzrokovane terorističkim aktom imovini.

TERORISTIČKI AKTI POČINJENI TIJEKOM DOMOVINSKOG RATA KAO RATNI ZLOČINI?

Tijekom Domovinskog rata (17. kolovoza 1990.-30. lipnja 1996.) počinjena su razna zvjerstva usmjerena u prvom redu protiv civila. Ratni zločini su počinjeni u raznim oblicima, kao npr. ubojstvo, mučenje, silovanje, zastrašivanje, porobljavanje... Jedan od modusa počinjenja ratnih zločina su zasigurno bili i teroristički akti. Naime, tijekom Domovinskog rata pripadnici srpskih i hrvatskih postrojbi su raznim aktima terora usmjerenim prvenstveno protiv civila željeli izazvati strah kod stanovništva kako bi iz političkih razloga natjerali stanovništvo na napuštanje njihovih kuća. Mnogi hrvatski građani srpske nacionalnosti su tijekom rata primali razne prijetnje da moraju napustiti svoje domove, te ukoliko iste ne napuste da će im se nešto loše dogoditi. Primjeri takvih slučajeva su brojni. Nakon neuspjelih prijetnji kuće su bile minirane te potom u potpunosti srušene. Republika Hrvatska je 2003. godine donijela zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (u daljnjem tekstu: ZOŠT)¹, kojim je na neadekvatan način uredila odgovornost RH za gore navedene štete. Tema ovog rada nije vezana za odštetni segment već isključivo za terorizam per se, te mogućnost njegove kvalifikacije kao ratnog zločina. O temi definicije terorizma i kvalifikacije bi se moglo pisati beskonačno, no ovdje navodimo samo osnovne elemente.

Terorizam dolazi od latinske riječi *terrere, terreo*, što znači plašiti, strašiti. Pojam terorizma je gotovo pa nemoguć za definirati. Na svijetu postoji niz definicija terorizma, ali još uvijek ne postoji jedna jedinstvena opće prihvaćena definicija terorizma. Autor ovog teksta uzima sebi za slobodu dati svoju definiciju terorizma. **Terorizam je sustavna upotreba nasilja usmjerena prema stanovništvu s ciljem postizanja osjećaja nesigurnosti i straha kod tog istog stanovništva, a sve u konačnom cilju postizanja političkih učinaka.**

Primijenimo li tu definiciju na stanje u RH tijekom Domovinskog rata, onda vidimo kako određeno preklapanje postoji. Za razumjeti terorizam najbolje je poći od definicije, te je raščlaniti.

Primjer slučaja:

N.M. rođena je 25. 07. 1934. u Donjem Klasniću (kod mjesta Glina) i živi u Zagrebu. Državljanica je Republike Hrvatske. Oštećenica je (bila) vlasnica obiteljske kuće u mjestu Kupinečki Kraljevec, Harajbasi 34. Kuća je bila katnica, dimenzija 10 * 9 m, te potpuno uređena i namještena, ukupne površine 117, 25 m². Oštećenica i njen muž M.M., završili su gradnju te kuće 1990. godine kada su se u tu kuću i uselili. Dana 26.05.1992. u 1.30 sati nepoznati počinitelj postavio je i aktivirao eksplozivnu napravu u kuću oštećenice u Kupinečkom Kraljevcu, te je kuća tako potpuno srušena. Oštećenica je istog dana taj događaj prijavila Policijskoj postaji Novi Zagreb, Podnositeljica do danas nije dobila nikakvu obavijest u vezi te prijave, niti je ikada u vezi toga pozvana od strane bilo kojeg državnog tijela, koje je trebalo provesti istragu i kazneni postupak.²

¹ Narodne novine, broj 117/03

² Vidi više o tome: Pravo civilnih žrtava rata u Hrvatskoj na reparacije – Izvještaj 2013., Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, 2014. str. 51-52.

Sada ćemo pokušati predmetni događaj uvrstiti u definiciju terorizma. Kuću su srušili nepoznati počinitelji, iako se pretpostavlja se da su to bili pripadnici HV-a koji su takvu politiku nasilja provodili na velikom dijelu teritorija RH pod kontrolom hrvatskih vlasti. Kako je takvo nasilje bilo sustavno organizirano i provođeno, time je prvi element definicije sustavnosti nasilja zadovoljen. Građani su prije konačnog rušenja primali prijetnje da su "četnici", te da moraju odmah napustiti kuću jer će im se nešto loše dogoditi, čak su počinitelji u nekoliko navrata i noću prolazili naoružani ispred kuće i tako izazvali strah i nesigurnosti kod vlasnika kuće, te su isti primorani na odlazak u Zagreb. Time je zadovoljen i drugi element definicije terorizma. Sve je to učinjeno iz etničko-političkih pobuda. Kod tog trećeg elementa nastaje svojevrsni problem jer terorizam znači postizanje političkih učinaka, ustupaka. UN-ova konvencija o sprječavanju financiranja terorizma iz 2000. godine³ navodi kako je konačni cilj terorizma prisiljavanje političkih aktera da svojim djelovanjem prisile nacionalne ili međunarodne organizacije na političke ustupke. Taj treći element ovdje nije ispunjen, ali teroristički akti počinjeni tijekom Domovinskog rata zasigurno predstavljaju terorističke akte, ako već nisu sami terorizam per se. Također kod terorizma cilj terorista je destabilizacija države ili neke međunarodne organizacije, a što ovdje nije bio slučaj.

Pogledamo li na kaznenu odgovornost za rušenja kuća, teror nad stanovništvom itd., onda možemo vidjeti kako su počinitelji odgovarali za teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti dovođenjem u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom. U sudskoj praksi su zabilježena tek dva slučaja pravomoćne osuđujuće presude za miniranja kuća. Počinitelji su osuđeni za teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti dovođenjem u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom. U prvom predmetu počinitelj je samoinicijativno počinio kazneno djelo te je u stjecaju s kaznenim djelom krađe i ubojstva od strane Vrhovnog suda RH osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od 15 godina, dok je u drugom predmetu bilo četvero počinitelja, od čega su dvojica bila pripadnici MUP-a RH. Iz odluke predsjednika RH o pomilovanju osuđenih osoba od 28. svibnja 1992. godine, i to jednog počinitelja, bi se moglo zaključiti da su počinitelji vjerojatno postupali u skladu s naredbama iz vrha MUP-a. U prilog toj činjenici govori i podatak kako se gore navelo da je preko 2000 objekata porušeno terorističkim aktima, a što iziskuje enormna eksplozivna sredstva nad kojima kontrolu može imati jedino država, odnosno Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo obrane.

Osvrnemo li se na praksu Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljnjem tekstu: MKSJ), onda uočavamo kako je u predmetu Galić sud zaključio kako se u slučaju opsade i granatiranja Sarajeva radilo o zločinu širenja terora, a što je sud podveo pod kršenja zakona i običaja ratovanja, dakle u konačnici radilo se o ratnim zločinima.

Ženevske konvencije i dodatni protokoli u članku 51.st.2. u prvom protokolu zabranjuju akte ili prijetnje nasiljem čiji je primarni cilj širenje straha kod civilne populacije. Članak 13. st. 2. drugog protokola isto zabranjuje, te slijedom toga i poznati profesor međunarodnog kaznenog prava i bivši, sada već pokojni sudac MKSJ-a Antonio Cassese navodi kako se stoga može zaključiti da se tu radi o običajnom pravu.

U međunarodnom kaznenom pravu postoje dva uvjeta koja moraju biti kumulativno ispunjena kako bi se radilo o ratnom zločinu. Govori se o **poveznici s ratnim sukobom**.

³ Dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2003_10_16_136.html (zadnji posjet 13. prosinca 2015.)

Prvi element je da zločin mora biti počinjen prema osobama koje ne sudjeluju u oružanom sukobu ili više ne sudjeluju u takvom sukobu, te drugi element koji nam govori kako zločin mora biti počinjen u cilju ispunjavanja ratnih ciljeva, ili alternativno mora biti počinjen na način da barem u jednom smislu doprinosi ratnim ciljevima, ili barem da je u minimalnom dijelu u skladu s vojnom, odnosno ratnom kampanjom.

Kako bi se zadovoljila poveznica nije dovoljno da je rat omogućio počinjenje takvih zločina, već da se takav zločin preklapa s općom ratnom kampanjom.

Kada bi se vratili na naš slučaj onda uočavamo kako je tijekom Domovinskog rata uništeno preko 2000 raznih objekata. Samo na području Bjelovara više od 600 objekata je razrušeno.

Iz tih podataka mogli bi zaključiti kako se ne radi o izoliranim slučajevima već o općoj kampanji provedenoj u skladu sa ratnim sukobom. Počinitelji su većinom bili pripadnici HV-a.

Pitanje koje nam se kroz nacionalnu praksu nameće je mogu li miniranja objekata biti kvalificirana kao ratni zločini ukoliko su se ista dogodila na teritoriju RH, ali izvan ratnih zona.

Na to pitanje jako je teško dati odgovor bez uvida u službene ratne dokumente, policijska izvješća... Pogledamo li na propise kaznenog zakonodavstva koji se primjenjuju na ratne zločine u skladu s postulatom *lex mitior*, onda uočavamo da onaj tko kršeći pravila međunarodnoga prava **za vrijeme rata, oružanoga sukoba ili okupacije** naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedine civilne osobe ili osobe onesposobljene za borbu, kojega je posljedica smrt, teška tjelesna ozljeda ili teško narušavanje zdravlja ljudi, napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo, da se civilno stanovništvo ubija, muči ili da se nečovječno postupa prema njemu, ili da se nad njim obavljaju biološki, medicinski ili drugi znanstveni pokusi. da se uzimaju tkiva ili organi radi transplantacije, ili da mu se nanose velike patnje ili ozljede tjelesnoga integriteta. ili zdravlja, da se provodi raseljavanje ili preseljavanje ili prinudno odnarnodnjivanje ili prevođenje na drugu vjeru, prinuđivanje na prostituciju ili silovanje **da se primjenjuju mjere zastrašivanja i terora**, uzimaju taoci, primjenjuje kolektivno kažnjavanje, protuzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protuzakonita zatvaranja, će se provodi lišavanje prava na propisno i nepristrano suđenje, prinuđivanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njezinoj obavještajnoj službi ili administraciji, da se prinuđuje na prinudni rad, izgadnjuje stanovništvo, provodi konfiskacija imovine, da se pljačka imovina stanovništva, protuzakonito i samovoljno uništava ili prisvaja u velikim razmjerima imovinu što nije opravdano vojnim potrebama, uzima nezakonite i nerazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjuje vrijednost domaćega novca ili protuzakonito izdaje novac, ili tko počini neko od navedenih djela, će se kazniti zatvorom najmanje pet godina ili kaznom zatvora od dvadeset godina.⁴

Za utvrđenje odgovornosti za terorističke akte nužno je utvrditi njihovu povezanost s oružanim sukobom. Tako su se MKSJ i Međunarodni kazneni sud za Ruandu (u daljnjem tekstu: MKSR) u svojoj praksi služili s pet pomoćnih kriterija prilikom procjene da li postoji poveznica s oružanim sukobom. Ti kriteriji su: 1) činjenica da je počinitelj borac; 2) činjenica da žrtva nije borac; 3) činjenica da je žrtva pripadnik suprotne, dakle neprijateljske strane; 4) činjenica da zločin služi krajnjem cilju vojne kampanje; 5) činjenica da je zločin počinjen kao dio ili u kontekstu počiniteljevih službenih dužnosti.⁵

⁴ Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske čl. 120. st. 1.; Narodne novine, broj 53/91, 39/92, 91/92

⁵ Vidi više o tome: Cassese, Antonio; Gaeta, Paola; Baig, Laurel i dr. Cassese's International Criminal Law, Treće izdanje, Oxford, Oxford University Press, 2013., str. 77-79.

Kako se navode službene dužnosti i dio kampanje, u našem primjeru bi to značilo da je potrebno utvrditi da su počinitelji bili pripadnici HV-a ili MUP-a, te da su zločine činili po naređenju vrha zapovjednog lanca, a kako to nije sa sigurnošću utvrđeno u našem slučaju, onda nismo u mogućnosti izvesti zaključak kako teroristički akti čine ratne zločine. Tek u jednom gore navedenom predmetu je dokazano da su počinitelji bili pripadnici MUP-a, ali se usprkos tome išlo na kvalifikaciju kaznenog djela protiv opće sigurnosti, umjesto da se je išlo na kvalifikaciju ratnog zločina, modus primjena mjera zastrašivanja i terora, ali to je mišljenje autora ovoga teksta.

Autor ovog teksta dalje smatra kako bi zasigurno postojala poveznica između ovih terorističkih akata i opće ratne kampanje, odnosno ispunjenja ratnih ciljeva, te posljedično tome bi ih bilo moguće kvalificirati kao ratne zločine, kada bi se dokazala umiješanost pripadnika oružanih i redarstvenih snaga RH. Terorističkim aktima su se primjenjivale mjere zastrašivanja i terora, a sve u cilju napuštanja građana srpske nacionalnosti RH, te se je na taj način zasigurno želio ostvariti ratni cilj.

Bojana Ivanišević, odvjetnica:

Žrtve terorizma 90-tih, ponovno žrtve nedorečenih zakonskih rješenja

UVOD

U Republici Hrvatskoj je građanima srpske nacionalnosti u periodu od 1991. do 1995. godine od strane nepoznatih počinitelja oštećeno ili uništeno više od tisuću stambenih ili poslovnih objekata i to u područjima na kojima se nisu odvijale ratne vojne operacije.

Samo je na području Bjelovara, koji nikad nije bio zahvaćen ratom, evidentirano uništenje ili oštećenje preko 650 objekata. Dakle, uzimajući u obzir broj uništenih objekata i vremenski period od četiri godine, statistički se može utvrditi da je na teritoriju Republike Hrvatske na kojem se nisu odvijale ratne operacije, svaki dan podmetanjem eksplozivne naprave uništen najmanje jedan objekt. Radi uništenja ili oštećenja njihovih domova, a istovremeno bez mogućnosti da im se prizna status prognanika i omogući drugi privremeni smještaj, veliki broj žrtava je sa svojim obiteljima bilo primorano napustiti Republiku Hrvatsku. Ostale žrtve su odlučile ostati i putem sudova ostvariti svoja prava. Pravnu osnovu za obeštećenje su pronašli u tadašnjim odredbama Zakona o obveznim odnosima koji je uništenje njihove imovine definirao kao teroristički akt.

U sadašnje vrijeme, nakon dvadeset godina od terorističkih akata u Republici Hrvatskoj koji su zadesili određenu skupinu njenih građana koji još nisu obeštećeni, postaje jasno da svi građani podjednako mogu biti žrtve novih terorističkog napada. Naime, nakon tragičnih slika iz Pariza, pitanje što je to terorizam, koliko nam je blizu opasnost i u slučaju terorističkog napada na ljude ili imovinu tko bi odgovarao za štetu, postaje itekako aktualno i važno.

Smatramo da bi tragični događaji u zapadnoeuropskim gradovima i realna opasnosti od terorizma trebala potaknuti odgovorne da se sjete i obeštete žrtve terorističkih akata u Hrvatskoj te da postave jasna pravila o odgovornosti za eventualno buduće događaje.

Jer više nije tajna da, događanja u Hrvatskoj prije dvadeset godina (uzimajući u obzir učestalost uništavanja, istovjetan način izvršenja i brojnost uništenih objekata) predstavljaju očigledan propust države da zaštiti svoje građane kako u vrijeme samih događaja tako i nakon njih kada je trebalo počinitelje uhapsiti i kazniti.

S obzirom da je Hrvatska od 1. srpnja 2013.g., ravnopravna članica Europske unije, obvezna je u svom zakonodavstvu uspostaviti minimalne standarde propisane u Direktivama.

U točki 16. uvoda Direktive 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012.g., o

uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP navodi se *da su žrtve terorizma pretrpjele napade koji kao krajnju namjeru imaju nanošenje štete društvu. One stoga možda trebaju posebnu pažnju, potporu i zaštitu zbog posebne naravi kaznenog djela koje nad njima počinjeno. Žrtve terorizma se mogu naći pod vrlo izraženim interesom javnosti i često trebaju društveno priznanje te postupanje s poštovanjem od strane društva. Države članice bi stoga trebale posebno uzeti u obzir potrebe žrtava terorizma i trebale bi nastojati zaštititi njihov dignitet i sigurnost.*

Nesporno je da je u periodu od 1991-1995 godine Republika Hrvatska bila napadnuta od strane agresora i da je na velikom dijelu svoga teritorija vodila težak obrambeni rat u kojem je puno ljudi izgubilo život ili je teško ozlijeđeno. Također, nesporno je da je uslijed ratnog razaranja neprijatelja nestalo oko 14,9% stambenog fonda Hrvatske koji se morao obnoviti. Radi toga, odmah po okončanju rata, Hrvatska je donijela Zakon o obnovi kojim je na načelima solidarnosti odredila prava osobama čija je imovina uništena uslijed ratnih operacija. Međutim, odredbe tog zakona, a niti drugih zakona utemeljenih na društvenoj solidarnosti nisu obuhvaćale žrtve terorističkog akta. Oni su, umjesto potpore i priznanja da su također žrtve, stavljene na marginu i do danas od strane Hrvatske nisu obeštećene.

Unazad nekoliko godina, javljaju se mali pozitivni pomaci, međutim za ozbiljno rješavanje problema žrtava terorizma mora postojati prava politička volja, koje nažalost niti nakon dvadeset godina u Hrvatskoj nema.

Stoga, za početak efikasnog rješavanja ovog problema, smatram da bi se Vlada Republike Hrvatske ili Sabor prvo trebao ispričati žrtvama terorističkih akata što ih država nije pravovremeno i adekvatno zaštitila, a potom i što je propustila uhititi i kazniti njihove počinitelje.

Tek nakon priznanja da je prema njima počinjena nepravda može se pristupiti pravičnom rješavanju problema, odnosno zakonskoj regulaciji njihovog prava na obeštećenje.

Jer dokle god nam se kod pokušaja zakonskog rješavanja njihovog obeštećenja, kao protuargument spominje istovremeno stradavanje hrvatskog naroda i imovine u ratu, pravično rješenje nije moguće.

Ratnom štetom kvalificira se samo ona šteta koja je posljedica nekog ratnog čina ili je u izravnoj vezi sa ratom. Država ne odgovara za ratnu štetu jer istu nije mogla spriječiti pa se reparacija iste odvija na temeljima solidarnosti cijelog društva, u onom opsegu potrebnom da se na što brži i efikasniji način uspostavi mirnodopski život nakon rata.

S druge strane, šteta nastala ovim građanima je posljedica smišljenog djelovanja s ciljem njihovog protjerivanja, a koje djelovanje je država mogla ili morala unaprijed spriječiti (umanjiti opseg) ili barem počinitelje uhititi i kazniti. Stoga se na njih ne mogu primjenjivati ista načela i pravila u postupku obeštećenja, a pogotovo kada se ta pravila mijenjaju samo da bi se izbjeglo suočavanje s odgovornošću i isplata naknade.

Jer ove događaje, bez obzira na vrijeme u kojem su nastali, možemo nikako drugačije okvalificirati nego kao sustavni teror i odmazdu prema građanima srpske nacionalnosti radi strahota rata koje su zadesile hrvatski narod te želje da ih se trajno protjera iz njihovih domova .

Stoga insistiranje da se prvo bez uvijanja i pravdanja drugim događajima definira uništenje imovine terorističkim aktom, po mom mišljenju predstavlja *uvjet bez kojeg se ne može* ni politički niti pravno riješiti ovaj problem.

Noam Chomsky u odnosu na terorizam kaže: Važno je imati na umu da se pojam „ terorizam“ obično koristi kao uvreda, a ne kao riječ koja točno definira ono što se njome označuje. To je blisko povijesno pravilo da je naš terorizam protiv njih ispravan i pravedan (tko god mi bili), dok je njihov terorizam protiv nas strašan zločin. Sve dok se ta praksa njeguje, rasprave o terorizmu ne mogu biti ozbiljne. To je samo oblik propagande i apologetike.

TIJEK DOGAĐAJA I PRAVNA REGULATIVA

Republika Hrvatska je 8. listopada 1991 godine raskinula državno - pravne sveze na temelju kojih je zajedno sa ostalim republikama i pokrajinama tvorila dosadašnju SFRJ, a istog je dana donijela odluku o preuzimanju tada važećeg Zakona o obveznim odnosima ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 i 57/89). Time je preuzela građanskopravnu odgovornost za isplatom štete koja bi građanima nastala uslijed terorističkih akata i dr. načina, a koja odgovornost se sastojala u propustu države da spriječi nastanak štete.

Članka 180. ZOO-a

„ Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem odnosno uništenjem imovine fizičke osobe uslijed akta nasilja ili terora te prilikom javnih demonstracija i manifestacija odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni spriječiti takvu štetu“.

Kao što je u uvodu napisano, tijekom rata u Hrvatskoj na teritoriju na kojem nije bilo ratnih operacija započela su brojna uništavanja imovine građana srpske nacionalnosti.

Način izvršenja je bio skoro pa identičan i odvijao bi se tako što bi u okrilju noći nepoznati počinitelj (ili počinitelji) postavio eksplozivnu napravu u (ili na) objekt koji bi se uslijed eksplozije potpuno ili djelomično urušio. Vlasnici objekata su odmah događaje prijavljivali nadležnoj policiji koja je izlazila na lice mjesta, napravila očevid i podnijela kaznenu prijavu protiv nepoznatog počinitelja za kazneno djelo „teško djelo protiv opće sigurnosti“ iz članka 162. i 153 KZ RH.

Prema podacima Državnog odvjetništva Republike Hrvatske otkriveno je i uhićeno, a potom i procesuirano tek nekoliko počinitelja za miniranje kuća. Prilikom miniranja kuća znalo je doći i do pogibije ili teškog ozljeđivanja ukućana i u nekoliko takvih slučajeva počinitelji su uhićeni i osuđeni te su im izrečene iznimno niske kazne.

Žrtve su stoga počele, pred za to nadležnim općinskim sudovima, pokretati parnične postupke za naknadu materijalne štete protiv Republike Hrvatske u kojim su potraživali novčane iznose koji odgovaraju materijalnoj vrijednosti objekta u trenutku uništenja ili oštećena. U činjeničnom opisu tužbi se navodilo da je imovina oštećena ili uništen u okrilju noći od strane nepoznatih počinitelja sa eksplozivnim napravama, a s ciljem da se ti građani srpske nacionalnosti prestraše i protjeraju iz svojih domova, pa s obzirom na način izvršenja i cilj, za osnovanost svojih tužbi su se pozivali na članka 180 st.1. ZOO-a.

Tadašnja politička većina, očito uvidjevši da se na sudovima vodi stotinjak postupaka za naknadu štete protiv Hrvatske, je putem Sabora izglasala Zakon o izmjenama Zakona o obveznim odnosima (NN 7/96), koji je stupio na snagu dana 6. veljače 1996.g.

Izmjenama zakona brisan je članak 180, određeno je da se prekidaju postupci pokrenuti po njemu i da

će se postupci nastaviti nakon što se donese poseban propis kojim će se urediti odgovornost države za štetu nastalu uslijed terorističkih akata.

Tri godine kasnije, novim izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima (N. N. 112/99), Vlada Republike Hrvatske se obvezala najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu tog Zakona donijeti poseban propis kojim će se urediti odgovornost države za štetu nastalu uslijed terorističkih akata.

U periodu pravne praznine (1996.-2003.) veliki broj oštećenih građana je podnio zahtjev za obnovu uništene imovine prema odredbama Zakona o obnovi, međutim, njihovi zahtjevi su odbijani uz obrazloženje da oštećenje imovine nije nastalo kao posljedica rata, već terorističkog akta, tj. da se ne radi o ratnoj šteti i da svoja prava ostvare u parničnim postupcima.

Vlada Republike Hrvatske se nije pridržavala šestomjesečnog roka u naredne četiri godine, međutim, uspjeh gospodina Kutića pred Europskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu, kojem je utvrđena povrede prava na pravično suđenje (članak 6.st.1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda) i dosuđena odgovarajuća naknada nematerijalne štete i troškovi postupka, su je prisilili da konačno donese novi zakon.

Naime, gore navedenom presudom Europski sud u Strasbourgu je utvrdio da ne donošenje novog propisa o odgovornosti države za naknadu štete u periodu od ukidanja članka 180 ZOO-a do donošenja njihove odluke predstavlja povredu prava predlagatelju na pristup sudu i povredu prava da se o predlagateljevom zahtjevu odluči u razumnom roku.

Budući da se nakon presude Kutić, veliki broj oštećenih počeo obraćati ESLJP, a kako bi izbjegla plaćanje novčane naknade na ime neimovinske štete radi povrede prava na pristup sudu, Hrvatski Sabor donosi novi Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija koji stupa na snagu dana 31. srpnja 2003.g. (Narodne novine 117/03) / dalje. ZOŠT/.

Novim ZOŠT-om se određuje da Republika Hrvatska ubuduće odgovara za štetu nastalu uslijed terorističkih akata u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara sukladno odredbama Zakona o obnovi. Međutim, tumačeći stvarni smisao odredbi zakona je bila želja države da već započete parnične postupke za naknadu materijalne pred općinskim sudovima prebace u nadležnost Ureda državne uprave prema pravilima Zakona o obnovi.

U čl.8. ZOŠT-a

Zakona o naknadi određeno je da materijalne štete nastale uslijed uzroka navedenih u ovom Zakonu nadoknađuju se na teritoriju cijele Republike Hrvatske u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara sukladno odredbama Zakona o obnovi.

U čl. 10. Zakona određeno je da svi postupci radi naknade štete prekinuti stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama o obveznim odnosima nastaviti će se po odredbama ovog Zakona.

U članku 9. stavak 1 Zakona o naknadi određeno je da se zahtjev za naknadu štete podnose Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, koji ako ne riješi predmet u narednih 60 dana, oštećeni može svoje pravo ostvarivati na sudu.

Gore navedene odredbe ZOŠT-a unijele su u strukovnim krugovima, pomutnju u svezi njegove primjene na tekuće parnične postupke, ponajviše sucima i odvjetnicima koji su zastupali oštećene.

Raspravni suci su u prvom naletu tumačeći odredbe članka 8, 9, i 10 . ZOŠT-a počeli donositi rješenja kojim se odbacuju tužbe i sud se proglašava stvarno nenadležnim. Međutim, županijski sudovi su navedena rješenja o odbačaju ukidali i postupke vraćali na ponovno suđenje navodeći da su sudovi dužni ispitati i odlučiti o imovinsko pravnim zahtjevima sa osnova naknade štete.

Takav stav viših sudova je još više unijelo pomutnju oštećenima o sadržaju prava koje imaju temeljem novog ZOŠT-a, budući da ih je zakon upućivao na odredbe Zakona o obnovi.

PRESUDA OPĆINSKOG I ŽUPANIJSKOG SUDA U VARAŽDINU

Bez jasnog i nedvosmislenog objašnjenja zakonodavnog tijela koja je svrha i kako će se primjenjivati ZOŠT-a u postupcima pred sudovima koji su bili prekinuti i sada nastavljeni, suci su za svaki konkretni slučaj utvrđivali da li se događaj može podvesti pod teroristički akt ili se radi o nekoj drugoj štetnoj radnji.

Međutim, ne mogu se oteti dojmu da i uz najbolju volju, suci u tom periodu nisu željeli donositi presude po svom uvjerenju i tumačenju ZOŠT-a, već su čekali da netko drugi zauzme stav o načinu rješavanja predmeta.

Konačno je *status quo* prekinut, jer je na Općinskom sudu u Varaždinu jedna hrabra sutkinja donijela međupresudu kojom je utvrdila da postoji odgovornost Republike Hrvatske da tužiteljima naknadi materijalnu štetu nastalu na njihovoj imovini proizašlu iz akta nasilja.

Dostavljam dijelove obrazloženja presude koja predstavlja samostalno i logično promišljanje sutkinje koja je u konkretnom predmetu nakon provođenja svih dokaza primijenila na odgovarajući (i jedini mogući način) konkretan materijalni propis.

...Analizirajući sve provedene dokaze Sud je zauzeo stajalište da je tužena nedvojbeno u obvezi tužiteljima naknaditi štetu u smislu uvodno citiranih odredbi Zakona o odgovornosti.....

...Naime, sam način izvršenja predmetnog (kaznenog) djela- provaljivanjem u zatvorenu obiteljsku kuću, smišljeno postavljanje eksplozivne naprave te njezino aktiviranje-, činjenica što su tužitelji živjeli postupno uobičajenim, prosječnim načinom bez ikakvog javnog ili političkog djelovanja (čime su eventualno mogli dolaziti u konflikt sa trećim osobama zbog svojih životnih, političkih, društvenih i sličnih opredjeljenja), činjenica što su do napuštanja JNA od strane tužitelja živjeli financijski situirani (bili su

pred useljenjem u novoizgrađenu obiteljsku kuću), općepoznate okolnosti u Republici Hrvatskoj u drugoj polovici 1991.g. kada je revolt javnosti zbog agresije JNA na Republiku Sloveniju i Republiku Hrvatsku dosegnuo vrhunac, te prisutan izraziti revolt i negativizam u odnosu na građane srpske nacionalnosti koji su živjeli u Republici Hrvatskoj u svim sferama društvenog, javnog, političkog- svakodnevnog života, neracionalno poistovjećivanje svih građana srpske nacionalnosti sa agresorom, sve te okolnosti i utvrđenja potvrđuju ovaj Sud u uvjerenju da je čin postavljanja i aktiviranja eksplozivne naprave u kući tužitelja bio doista akt terorizma i nasilja usmjeren isključivo zastrašivanju i izazivanju nesigurnosti građana srpske nacionalnosti u okolnostima ondašnjeg vremena iz isključive političke pobude.....

....Konačno, korištenje eksploziva kao sredstva izvršenja djela jedan je od najtipičnijih obilježja terorizma kojeg je osnovna svrha širenja nesigurnosti, osjećaja straha, ugroženosti, a osnovna pobuda- političko opredjeljenje.....

Nadalje, točno je da je odredba članka 8. Zakona o odgovornosti normira pravo oštećenika na materijalnu štetu u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara sukladno Zakonu o obnovi. No valja imati u vidu da su tužitelji u konkretnom slučaju tužbu podnijeli dana 14. studenog 1994.g., a da je predmetni postupka bio u prekidu po sili zakona u vremenu od 06. veljače 1996.g. do 23. rujna 2003.g. –dakle 7 i pol godina, tijekom kojeg vremena su tužitelji vlastitim sredstvima obnovili svoju obiteljsku kuću. Upravo što sam Zakon o odgovornosti... u svojoj odredbi članka 2. proklamira svojim fundamentom načelo društvene solidarnosti, ravnomjernog snošenja javnog tereta te pravično i brzo obeštećenje, ovaj je Sud stajališta da odredba članka 6. Zakona o odgovornosti ... jasno upućuje na primjenu članka 185. stavka 3. ZOO, obzirom nedvojbeno naturalna restitucija u konkretnom slučaju nije moguća. Navedeno stajalište ovog Suda potvrđuje činjenica što primjena jednog od osnovnih načela obveznog prava koje normira naknadu materijalne štete kada naturalna restitucija nije moguća jasno nije, i ne može biti suprotna ni sa ciljem, a niti sa odredbama Zakona o odgovornosti.

Županijski sud u Varaždinu je potvrdio presudu Općinskog suda u Varaždinu te u svom obrazloženju dodatno pojasnio i iznio logične zaključke zašto se na konkretne postupke ne može primijeniti članak 8 ZOŠT-a, odnosno zašto se mora primijeniti njegov članak 6.

....., Točno je da se prema odredbi članka 8. Zakona o odgovornosti materijalna šteta koja je nastala oštećenima aktima terora nadoknađuje u obliku obnove oštećenih ili uništenih materijalnih dobara sukladno Zakonu o obnovi. Međutim, tužena očito gubi iz vida da su tužitelji podnijeli tužbu sa zahtjevom za naknadu štete na osnovi tada važeće odredbe članka 10. ZOO-a te da su prema tome bili ovlašteni zahtijevati sukladno odredbi članka 185. ZOO-a isplatu pa da dakle i isplatu odgovarajuće svote novca na ime naknade štete.....

*....“Kako je postupak po tužbi tužitelja prekinut **po sili zakona** u veljači 1996.g., a nastavljen tek nakon stupanja na snagu Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija koji je stupio na snagu 31. srpnja 2003.g., kako su tužitelji u više navrata zahtijevali sanaciju svoje obiteljske kuće oštećene početkom prosinca 1991.g., kako njihovim zahtjevima nije udovoljeno, s obrazloženjem da se šteta na njihovom stambenom objektu ne može smatrati ratnom štetom, uz prisutnu potpunu neizvjesnost na strani tužitelja u odnosu na mogućnosti ostvarenja prava na naknadu štete nastale tužiteljima zbog oštećenja njihove obiteljske kuće, mora se smatrati racionalnim i opravdanim postupkom tužitelja sanacija štete izvršene na obiteljskoj kući vlastitim sredstvima tužitelja, a u razdoblju prekida sudskog postupka kroz vrijeme od 7,5 godina, na koji način su tužitelji, očigledno, spriječili nastanak daljnje štete na svojoj obiteljskoj kući, obzirom da tužitelji obnovu*

obiteljske kuće nisu mogli ostvariti ni temeljem odredbi Zakona o obnovi (NN 24/96), jer se ne radi o šteti koja je nastala na području koje je bilo izloženo razornim djelovanjima i posljedicama djelovanja agresorskih srpskih i crnogorskih vojnih i paravojnih formacija, niti je šteta nastala u tim oružanim sukobima.

Zakon o obnovi u članku 3. stavku 2. određuje pojam obnove materijalnih dobara, pod kojim pojmom se podrazumijeva takav opseg radova koji je nužan, kako bi se ta dobra dovela u stanje prikladno za život, boravak, odnosno korištenje. Kako je Zakon o obnovi donesen 1996.g., dakle, neposredno nakon prestanka oružanih sukoba na teritoriju Republike Hrvatske, on se prvenstveno odnosi na utvrđivanje načina i opsega naknade štete nastale tijekom oružanih sukoba na materijalnim dobrima građana RH, na teritoriju koji je bio izložen razornim djelovanjima i posljedicama djelovanja agresorskih srpskih i crnogorskih vojnih i paravojnih formacija.

Očigledno je stoga da njegove odredbe nije moguće u potpunosti i doslovno primijeniti u odnosu na ocjenu prava na naknadu štete a koju je, sukladno odredbi članka 1. Zakona o odgovornosti ... , u obvezi naknaditi Republika Hrvatska zbog terorističkog akta odnosno akta nasilja, osobito iz razloga jer je Zakon o obnovi donesen sedam godina prije nego Zakon o odgovornost, zbog čega odredbe Zakona o obnovi treba analogno primijeniti u odnosu na obvezu naknade štete, pod pretpostavkom da je njihova primjena moguća.

*Pogrešna je tvrdnja tuženice da je naknada štete prema Zakonu o odgovornosti moguća jedino u obliku obnove oštećenih i uništenih materijalnih dobara, sukladno odredbama Zakona o obnovi, utoliko, jer članak 8. Zakona o odgovornosti **ne predviđa** kao jedini oblik naknade štete „naturalnu restituciju za materijalnu štetu nastalu uslijed uzroka navedenih u tom Zakonu“.*

Analizom obje presude može se zaključiti da su suci u konkretnom postupku zauzeli dva ključna stava i to da se prekinuti parnični postupci mogu dovršiti pred redovnim sudovima koji su dužni utvrditi da li se radi o šteti nastaloj terorističkim aktom i da ako obnova imovine u vidu naturalne restitucije koju predviđa Zakon o obnovi više nije moguća da se primjenjuju odredbe ZOO-a o naknadi štete.

Nažalost, Vrhovni sud Republike Hrvatske je ukinuo obje presude te iznio mišljenje da njihovo shvaćanje primjene ZOŠT-a nije pravilno, a što je bila uputa i svim ostalim sucima u prvom i drugom stupnju da počnu u cijelosti odbijati tužbene zahtjeve.

Stoga danas, nakon dvadeset godina, možemo konstatirati da su svi parnični postupci nastavljeni po Zakonu o odgovornosti u konačnici pravomoćno odbijeni.

UPRAVNI POSTUPCI PO ZAKONU O OBNOVI

S obzirom na očite nejasnoće ZOŠT-a u svezi prekinutih postupaka, oštećeni su bez obzira na njihove nastavke pred redovnim sudovima, temeljem članka 9. podnosili i nove zahtjeve za naknadnom štete Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Državno odvjetništvo je zaprimljene zahtjeve dalje prosljeđivalo na rješavanje mjesno nadležnim uredima državne uprave koji su zahtjeve rješavali po odredbama Zakona o obnovi. To konkretno znači da osim odredaba Zakona o obnovi kojima su znatno smanjena prava ovlaštenika, pravo na obeštećenje su izgubili i oni koji su svoje nekretnine u periodu od 1996.-2003., prodali, darovali ili sami obnovili.

Stoga se može bez imalo ironije zaključiti, da je primjena ZOŠT-a postala neka vrsta lutrije njenim ovlaštenicima.

U upravnim postupcima primjenom Zakona o obnovi, ostali oštećeni su odbijeni jer se radilo o njihovim vikend kućama, poslovnim prostorima i sl.

Nekim oštećenima su čak upravna tijela odbacivala zahtjeve, s obrazloženjem da su već za vrijeme zakonske praznine (1996-2003) podnijeli zahtjev za obnovu i bili odbijeni, pa ne mogu dva puta tražiti isto!

Sve u svemu, nakon jako puno papirologije, tumačenja, ukidanja i vraćanja na ponovno odlučivanje u upravnim postupcima i nakon paralelnog vođenja parničnih postupaka, oštećeni nisu ostvarili svoje pravo niti barem djelomično da im država naknadi štetu nastalu uslijed terorističkog akta!

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu je određeno da Ustavni sud jamči poštivanje i primjenu Ustava. U više navrata od osnivanja, Ustavni sud Republike Hrvatske je ispunio svoju ustavnu zadaću te je donosio odluke rukovodeći se prvenstveno utvrđenjem da li postoje povrede ustavnih prava građana, a ne kako će provedba tih odluka utjecati na proračun Republike Hrvatske. Tako je Ustavni sud donio odluku kojom je zaštitio prava umirovljenika, zatim odluku kojom je zaštitio prava zaposlenih u trgovačkim društvima u većinskom vlasništvu države itd.

Stoga je odmah nakon ukidanja članka 180 Zakona o obveznim odnosima Ustavnom sudu podnesen prijedloga radi ocjene ustavnosti Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima. Svi zahtjevi su spojeni u postupak s oznakom pod br. U-I-73/96, 1343/97, 553/98, 557/99, 1128/01, 2064/01 i 20/02.

Ustavni sud Republike Hrvatske predmet nije uzeo u rad od 1996 do konca 2003.g., kada je donio rješenje od 24. prosinca 2003.g., kojim obustavlja postupak ocjene ustavnosti kao nepotreban, budući je u međuvremenu na snagu stupio novi Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (N.N. 117/03).

Oštećeni su ponovno nakon stupanja na snagu ZOŠT-a podnijeli Ustavnom sudu Republike Hrvatske prijedlog radi ocjene ustavnosti sada tog novog zakona. U svojim prijedlozima su isticali da novi ZOŠT uređuje odnose nastale prije njegova stupanja na snagu te ukida prava koja su do stupanja na snagu Zakona o izmjeni ZOO iz 1996, bila priznata osobama koje su pretrpjele štetu uslijed terorističkih akata. Još su istaknuli da se u nekim slučajevima upravo Zakon o obnovi neće moći primijeniti, tj. neće se moći uspostaviti stanja koje je bilo prije nastanka štete te su istaknuli i da ZOŠT ima povratno djelovanje, što je protivno Ustavu.

Ustavni sud Republike Hrvatske pod brojem: U-I/2921/2003 od 19. studenog 2008.g., je odbio prijedlog za pokretanja postupka s obrazloženjem da je nakon pomnog razmatranja svih argumenata predlagatelja utvrdio da je Republika Hrvatska imala legitimni cilj za ukidanje odredbe članka 180 ZOO-a te da novi ZOŠT nije u suprotnosti sa Ustavom.

Ustavni sud je postavio pitanje da li brisanje članka 180. ZOO-a bilo ustavnopravno opravdano odnosno je li imalo legitiman cilj koji je težio ostvarenju nekog općeg ili javnog interesa zajednice? Samo u tom

slučaju, promjena pravnog uređenja na odlučivanje u tužbama koje su podnesene na temelju brisanog članka 180. ZOO mogla bi biti ustavnopravno prihvatljiva, odnosno opravdana.

Ustavni sud zaključuje kako je u odlučivanju važan aspekt ležao u činjenici da su se „akti nasilja ili terora“ iz članka 180. ZOO-a zbili u vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku zbog koje je bio ugrožen opstanak nacije, pa je Republika Hrvatska bila prisiljena oružano braniti svoj suverenitet i teritorijalni integritet (u daljnjem tekstu Domovinski rat).

Polazeći od navedenih činjenica i okolnosti, Ustavni sud ocjenjuje da je intervencija domaćeg zakonodavca kojom je 1996 godine iz pravnog poretka Republike Hrvatske brisao članak 180. ZOO bila opravdana, odnosno da je postojalo legitiman cilj usmjeren na ostvarenje javnog ili općeg interesa.

Taj javni i opći interes se prvenstveno ogleda u promjeni zakonske odgovornosti države za štetu uslijed terorističkih akata radi novonastalih okolnosti u državi kako bi se spriječio prekomjerni financijski teret koji je nametnut Republici Hrvatskoj u vrijeme vođenja obrambenog rata i u poslijeratnom razdoblju izgradnje i opravka zemlje. Manje važan ali naveden u obrazloženju ustavne odluke je i potreba da se neusklađene odredbe iz zakonskog teksta, kao što je društvo-politička zajednica usklade sa važećim terminima te da se uklone nejasnoće i definira pojam terorističkog akta.

Ustavni sud je potom ustvrdio da sa aspekta nadzora koji provodi je bitno da zakonodavac pri odabiru načina uređenja kompenzacije štete koja je učinjena na materijalnim dobrima fizičkih osoba ne poništi samu bit tog prava potencijalnog oštećenika, a oštećeniku ne nametne nerazmjern i prekomjeren teret, jer bi time narušio pravičnu ravnotežu koja mora postojati između zaštite prava pojedinca i ostvarenja općih i javnih interesa zajednice.

Odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske postalo je jasno da su žrtve terorističkih akata izgubili pravo na pravično obeštećenje njihove uništene imovine. Ako bi malo iskrenije protumačili zaključke Ustavnog suda, mogli bi zaključiti da se oni smatraju (opravdanim) kolateralnim žrtvama i da je s aspekta proračuna legitimno da ispaštaju za svu nepravnu koju je zadesila hrvatski narod za vrijeme Domovinskog rata.

Nasreću, s takvim zaključkom se do dana današnjeg nisu pomirile mnoge udruge i organizacije kao niti pojedinci koji već godinama sustavno rade na zakonskim promjenama. Političari pred izbore daju obećanja da će riješiti ovaj problem (Kukuriku koalicija - Program 21), međutim, rješavanje se odugovlači, s tim da se visina obeštećenja s vremenom sve više i više umanjuje.

Prema zadnjim dostavljenim prijedlozima izmjena Zakona o obnovi, omogućit će se žrtvama terorističkog akta da izaberu obeštećenje u vidu obnove ili novčanu naknadu koja je iznimno niska i nedostatna i uvjetovana. Navedeni zakon o izmjenama nije stupio na snagu.

ZAKLJUČAK

Uslijed agresije na Sarajevo, sredinom 1992. godine sam morala napustiti svoje roditelje i dom te doći živjeti u Hrvatsku koju smatram svojom domovinom. Iz tog za mene osobno jako bolnog životnog iskustva se nije rodila mržnja i predrasuda prema drugim narodima, već upravo suprotno, želja da pomazem svim ljudima koji su obespravljeni i oštećeni.

Gledajući posljednjih mjeseci tragediju izbjeglica sa bliskog istoka, sretna sam što su Vlada Republike

Hrvatske i njeni građani pokazali da imaju veliko srce i volje da pomognu ljudima koje ne poznaju i kojima je ta pomoć nužna.

Međutim, upravo se zato niti danas ne mogu pomiriti sa očitom nepravdom koja je zadesila naše sugrađane u jednom za sve nas teškom i bolnom razdoblju. Ne mogu se pomiriti sa činjenicom niti da se njihova tužna priča ignorira a patnje podcjenjuju i umanjuju. Najgore od svega s čim se ne mogu pomiriti je da se nasilje izvršeno nad „njima“ opravdava nasiljem izvršenim nad „nama“.

Žrtve terorizma su nasumično odabrane radi ostvarenja cilja koji teroristi žele postići. Žrtve terorizma mogu biti svi, djeca, žene, starci, bogati i siromašni, hrvati, srbi i oni nisu odgovorni za ono što im se desilo. Stoga se žrtve terorizma ne smije gledati nikako drugačije nego kao žrtve, a počinitelje terora kao nekoga koga treba uhapsiti i kazniti.

Stoga cijelo društvo, upravo radi sadašnjih događanja u Europi i svijetu, moramo insistirati da se u Hrvatskoj pronade politička hrabrost za priznanje propusta iz prošlosti i iskrena politička volja da se na pravedan način riješi pitanje naknade imovine koja je uništena terorističkim aktom.